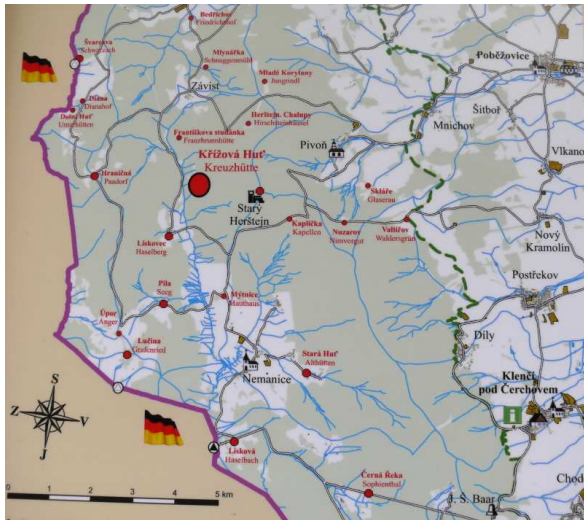

Návštěva bývalé sklárny v Křížové Huti.

V posledním vydání knihy Sklářství v Českém lese na domažlicku a tachovsku, od Zdeňka Procházky jsem našel vložený dvojlist, ve které autor popisuje poslední archeologický průzkum, který zorganizoval právě v místě bývalé sklárny Křížová Huť. Protože mne jeho knihy o zaniklých obcích, či zaniklé slávě sklářského řemesla v Českém lese velice zaujaly, začal jsem místa v nich popsaná postupně navštěvovat a abych nebyl sám, беру s sebou čtyřnohého společníka - stafordšířského bulteriéra jménem Draco. Protože zmíněný archeologický průzkum uvedeného místa je velmi čerstvý, vydali jsme se tam v neděli 25.10.2009 dopoledne podívat. Jak je z mapky patrné, bývalá sklárna a několik dalších stavení se byla situována vlevo od silnice vedoucí z obce Závist do Nemanic. Asi po třech kilometrech jízdy ze Závisti se objevil po levé straně čerstvě opravený most, u kterého jsme zastavili a dál šli pěšky, ačkoli cesta k huti

byla poměrně dobrá a dalo se jet i dále autem.

Takto vypadala osada kolem sklárny, která je vidět vpravo. Rozmístění jednotlivých domů pak zachycuje mapka z dobové katastrální mapy pro osadu Křížová Huť.

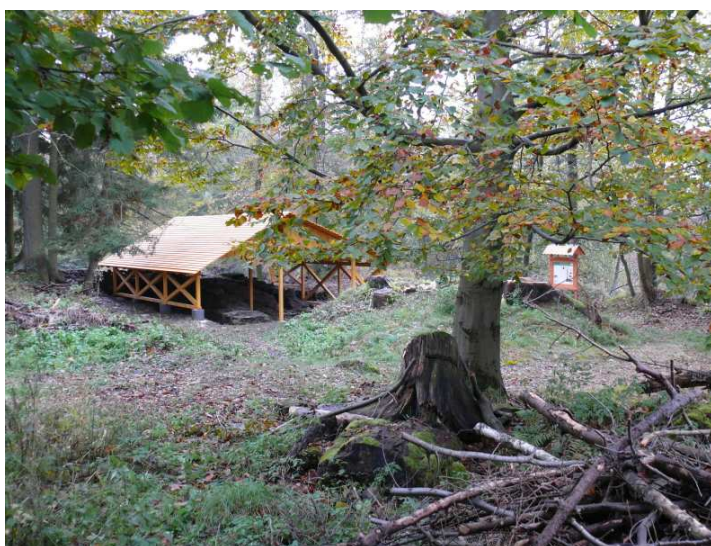
Z naučné tabulky na místě huti se dočítám, že sklárnu zde založil mezi roky 1708-1710 sklář Jiří Schmaus a v nájmu jeho rodiny pak zůstala až do roku 1760, kdy přešla v roce 1961 na třicet let do nájmu Janu Kříteli Dannhoferovi. Ten pak přenechal pronájem své-

mu zeti Michaelu Schmausovi. Sklárna vyráběla okenní tabule menších rozměrů a na výrobě se podílelo 6 sklářů a 11 pomocných dělníků. Sklárna zřejmě vynášela slušné peníze, protože M. Schmaus nashromáždil značné jmění a měl dokonce zájem o koupi poběžovického panství, ale z toho nakonec sešlo. V roce 1816 pak získal nájemní smlouvu na sklárnu Wolfgang Ziegler, zakladatel nejznámějšího sklářského rodu na domažlicku. Křížová Huť byla v nájmu rodu Zieglerů až do roku 1890, kdy byl zdejší provoz uzavřen. Po skončení výroby odešla většina sklářů do jiných Zieglerových pro-

vozů a v místě zůstali pouze majitelé nebo nájemníci domků, kteří se živili jako lesní dělníci a drobní zemědělci. Zatímco v roce 1838 zde bylo 10 domů s 66 obyvateli a dalších 176 dělníků pracovalo ve zdejší sklárně a brusírně skla, v roce 1930 byly uváděny již jen 3 domy s 33 obyvateli.

Od opraveného mostu jsme šli do mírného kopečka, po cestě, která se stáčela mírně doprava, poté prošli pod mysliveckým posedem, kolem velkého krmelce a asi po půlkilometrové procházce jsme vpravo zahlédli dřevěnou střechu svítící novotou čerstvých prken a byli jsme na místě.

Zcela nové zastřešení odhalených zbytků rovnací sklářské pece chrání pozůstatky dávné historie, kterou se podařilo archeologickým průzkumem odhalit všem návštěvníkům, kteří se o sklářskou tradici v Českém lese zajímají. V této sklárně byla tavná pec, jejíž pozůstatky se nacházejí zhruba uprostřed bývalé budovy sklárny

a která je v zajetí mohutných pařezů poražených stromů a další dvě pomocné pece chladící, ve kterých roztažené sklo, srovnané v rovnací peci na tenký plát pomalu chladlo, aby velkými změnami teplot nepopraskalo.

Tady jsou pohledy do dvou topných kanálů, kterými bylo přiváděno teplo k rovnací desce, odlité ze žáruvzdorného jílu, na které docházelo k rovnání skla z rozstříženého skleného válce, když vlastní vahou se sklovina se zvyšující se teplotou rozlévala do tenkých skleněných desek. Ty byly po vychlazení v chladících pecích broušeny v brusírnách, aby získaly potřebnou rovnost a následně leštěny, čímž získaly průhlednost, potřebnou pro okenní tabulové sklo.

Všude okolo pece se povalují zbytky žárových tvarovek, na kterých je patrné natavení sklelné hmoty a stopy po přestálém žáru. Jako strážce starých tradic na mě zpoza stromu vykoukl můj průvodce pejsek Draco. Na

rozloučenou jsme udělali obligátní společnou fotografii, na které mě nejlepší přítel člověka chtěl dát pusku přes celou hubu a vyrazili zpátky k autu. Když jsme dorazili k vodě, Draco se do ní pustil, ale protože byla zřejmě i na něj studená, dvakrát si loknul a už z ní pospíchal ven.

Protože se blížila doba oběda, nasedli jsme do vozítka a vydali se k domovu, ale cestou jsme se ještě zastavili a pátrali po pozůstatcích další sklárny - Frančině Huti, ale protože jsem se špatně podíval do mapy, hledali jsme jinde a překvapivě nic nenašli... Tak snad příště.